

Symcha Rotem (Szymon „Kazik” Ratajzer, 10.02.1925–22.12.2018)

działacz żydowskiego ruchu oporu podczas II wojny światowej, łącznik Żydowskiej Organizacji Bojowej, bohater powstania w getcie warszawskim i powstania warszawskiego

Przyszedł na świat 10 lutego 1925 r. na warszawskim Czerniakowie jako **Szymon Ratajzer**. Był najmłodszym z czwórki rodzeństwa; jego matka pochodziła z zasymilowanej rodziny **Mińskich** i prowadziła mydlarnię; ojciec z kolei był chasydzkim kantorem. Ratajzer, który w wieku 13 lat dołączył do syjonistycznej organizacji młodzieżowej **Akiwa**, spędził dzieciństwo na cieszącym się wówczas złą sławą Powiślu. Początkowo rodzina mieszkała przy ul. Nowosieleckiej 8, następnie przeniosła się na ul. Podchorążych 24, do kamienicy należącej do jego dziadka ze strony matki, **Jankiela Mińskiego**, handlarza żywnością. To na ten dom we wrześniu 1939 r. spadły niemieckie bomby, raniąc młodego Ratajzera i zabijając sześciu członków jego

rodziny, w tym młodszego brata **Izraela**.

Jesienią 1940 r. Ratajzerowie, podobnie jak cała ludność żydowska Warszawy, zostali zmuszeni do osiedlenia się w getcie. Początkowo rodzice Szymona wysłali go do krewnych w **Radomiu**, skąd wrócił po ok. trzech miesiącach. W racji na „dobry wygląd” i biegłą znajomość polskiego bez cienia żydowskiego akcentu, udało się uzyskać odpowiednie dokumenty, które umożliwiły mu znalezienie pracy po tzw. aryjskiej stronie. Pracował w domach zajętych przez Niemców, potem na farmie w Odrzywole. Prawdopodobnie w listopadzie 1942 r. Ratajzer dołączył do **Żydowskiej Organizacji Bojowej**, otrzymując pseudonim „Kazik”. Działając w konspiracji, niejednokrotnie podawał się za polskiego oficera AK.

Walczył w powstaniu w getcie warszawskim – początkowo jako członek grupy bojowej **Beniamina Walda**, a następnie **Henocha Gutmana**. Po przedarciu się formacji na teren centralnego getta i podjęciu walk w szopie szczotkarzy przy ul. Świętojerskiej, Ratajzer został dowódcą patrolu i łączności. Decyzją dowództwa ŻOBU, 29 kwietnia się wraz z **Zygmuntem Frydrychem** przedostał się na tzw. aryjską stronę tunelem wydrążonym przez członków **Żydowskiego Związku Wojskowego** pod ulicą Bonifraterską. Nawiązał współpracę z **Władysławem Gaikiem ps. „Krzaczek”**, oficerem **Gwardii Ludowej**. Wspólnie zorganizowali grupę „kanalarzy”, z którymi Ratajzer wyprowadzili z getta grupę ok. 30 bojowników ŻOB. Zorganizował również transport ocalałych ciężarówką do lasu w Łomiankach. W trakcie powstania stracił 12-letnią siostrę.

We wrześniu 1943 roku wyprowadził ze spalonego getta kolejną grupę Żydów. W tym samym czasie pełnił rolę oficera ŻOB do zadań specjalnych, m.in. współpracy z **Armią Krajową**. Starał się zorganizować powstania **w obozach pracy w Płaszowie i Skarżysku-Kamiennej**. Podczas **powstania warszawskiego** walczył w oddziale AL na Starym Mieście. Brał udział w ewakuacji oddziałów powstańczych kanałami na Żoliborz. Po zakończeniu wojny udał się do **Budapesztu**, gdzie spotkał się z **Abą Kownerem** i dołączył do **Lakam** – grupy ocalałych z Zagłady mścicieli, której celem

było zabicie przebywających w niewoli SS-manów. Był zaangażowany w akcję zatrucia chleba w obozie **Dachau**, która została odwołana po wykryciu spisku i zaarrestowaniu Kownera.

Dołączywszy do **Brichy**, Ratajzer został organizatorem półlegalnej emigracji żydowskiej do Palestyny. Sam dotarł tam w 1946 r. razem z rodzicami i ocalałymi członkami rodziny. Przybrał nazwisko Rotem – od nazwy drzewa rosnącego na pustyni, pod którym usiadł prorok Eliasz. Po powstaniu Państwa Izrael w 1948 r. Symcha Rotem walczył w pierwszej wojnie izraelsko-arabskiej. Od 1963 związany z **Institutem Yad Vashem** jako członek komisji decydującej o przyznaniu tytułu „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”. Regularnie odwiedzał Polskę, m. in. podczas odsłonięcia pomnika Ewakuacji Bojowników Getta Warszawskiego na ul. Prostej 51 w 2010 r. i obchodach 70. rocznicy powstania w getcie warszawskim w 2013 r. Jego wydane w latach 80. *Wspomnienia powstańca z warszawskiego getta* ukazały się w Polsce w 2012 roku. Został głównym bohaterem filmu dokumentalnego *Rotem* (2013) w reżyserii **Agnieszki Arnold**. Zmarł 22 grudnia 2018 r. w Jerozolimie w wieku 93 lat.

Data publikacji: 2023-02-09

Data wydruku: 2023-04-18 08:09

Źródło: <https://1943.pl/arttykul/symcha-rotem/>